

Trump ógnar því að nota kjarnorkuvopn gegn Teheran

Á samfélagsmiðlum, þar sem diplómatísk kurteisi fer sífellt minnkandi undir þrýstingi augnabliksins og sýnileika, bera orð þjóðarleiðtoga ekki aðeins táknræna þýðingu heldur einnig lagalega og hernaðarlega. Nýleg yfirlýsing frá Donald J. Trump forseta á staðfestum samfélagsmiðlareikningi hans sýnir þessa raunveruleika skýrt:

„Íran hefði átt að undirrita ‚samninginn‘ sem ég sagði þeim að undirrita. Þvílíkt synd og sóun á mannlífum. Einfaldlega sagt, ÍRAN MÁ EKKI EIGA KJARNORKUVOPN. Ég sagði þetta aftur og aftur! Allir ættu strax að yfirgefa Teheran!“

— Donald J. Trump (@realDonaldTrump)

Þessi yfirlýsing, gefin út af sitjandi forseta Bandaríkjanna — sem, samkvæmt bandarískum lögum, hefur einn vald yfir herafla, þar á meðal kjarnorkuvopnum — er ekki bara orðræða. Hún **felur í sér ógn um beitingu valds** gegn öðru fullvalda ríki. Með því vekur hún alvarlegar áhyggjur samkvæmt alþjóðalögum, sérstaklega **grein 2(4) í sáttmála Sameinuðu þjóðanna**, sem segir:

„Allir aðilar skulu í alþjóðasamskiptum sínum forðast ógnir um beitingu valds eða beitingu valds gegn landhelgi eða pólitísku sjálfstæði hvers ríkis, eða á nokkurn annan hátt sem er ósamrýmanlegur markmiðum Sameinuðu þjóðanna.“

I. Lagalegt vald ræðumanns: Forseti Bandaríkjanna sem herforingi

Trump forseti, þótt þekktur sé fyrir að blanda saman persónulegum og opinberum samskiptum, **talur sem æðsti stjórnandi og hernaðarvald** Bandaríkjanna. Vald hans felur í sér: - **Að skipa hernaðaraðgerðir án samþykkis þings** samkvæmt stríðsvaldslögum - **Eitt vald til að beita kjarnorkuvopnum**, eins og staðfest er af langvarandi hernaðarstefnu Bandaríkjanna

Þegar forseti Bandaríkjanna gefur út opinbera yfirlýsingu þar sem kallað er eftir **strax yfirgefningu höfuðborgar** — í þessu tilfelli Teheran — verður heimurinn að skilja þetta ekki sem tómar vangaveltur, heldur sem **mögulegt merki um yfirvofandi hernaðaraðgerðir**, hugsanlega með vopnum fjöldaeyðingar.

II. Lagalegur staðall: Hvað telst „ógn um beitingu valds“?

Samkvæmt **Alþjóðadómstólnum (ICJ)** og fjölmörgum fræðilegum túlkunum er *ógn um beitingu valds* til staðar þegar ríki lýsir yfir ásetningi um að beita valdi **með eða án skilyrða**, sem skapar þvingunarþrýsting á annað ríki til að breyta hegðun sinni. Til dæmis, í ráðgefandi áliti *Alþjóðadómstólsins um lögmæti ógnana eða notkunar kjarnorkuvopna* (1996), komst dómstóllinn að því að:

„Hugtökin *‘ógn’* og *‘beiting’* valds... standa saman í þeim skilningi að ef beiting valds í tilteknu tilfelli er ólögleg... verður ógnin um að beita slíku valdi einnig ólögleg.“

Yfirlýsing Trump forseta, í þessu ljósi, er ekki óhlutbundin ógn. Hún **nefnir tiltekinn skotmark (Teheran)**, tiltekinn kvörtunarefni (kjarnorkuáætlanir Írans) og gefur út viðvörðun sem bendir á **mikið tjón á borgurum** („allir ættu strax að yfirgefa“). Þegar þetta er metið í ljósi þekkts valds forsetans til að hefja kjarnorkuárás, verður þetta **trúverðug ógn um beitingu valds**, sem nálgast **stríðsyfirlýsingu**.

III. Kjarnorkuafleiðingar: Umfang og orðalag viðvörðunar um yfirgefningu

Mestu áhyggjurnar í færslunni liggja í loka setningunni:

„Allir ættu strax að yfirgeva Teheran!“

Þetta er **ekki staðbundin né hernaðarleg ógn**. Þetta er víðtæk viðvörðun sem **gefur til kynna hörmulegar afleiðingar** fyrir alla höfuðborgina — sem er heimili yfir 8 milljóna borgara. Umfang slíkrar ógnar — sérstaklega þegar hún er tengd við markmið um að koma í veg fyrir útbreiðslu kjarnorkuvopna — gefur sterklega í **skyn mögulega notkun kjarnorkuvopna**. Hefðbundin árás myndi líklega ekki kalla á yfirgefningu allrar borgar. En **kjarnorkuárás myndi gera það**.

Sú staðreynd að þessi yfirlýsing kom án augljósrar opinberrar íranskrar ögrunar eða hernaðarhreyfingar eykur einhliða og þvingandi eðli hennar. Þetta er skýr frávik frá normum um hlutfallslega og varnarlega hernaðarstöðu sem lýst er í **grein 51 í sáttmála SP**, sem leyfir sjálfsvörn aðeins sem svar við vopnuðu árás.

IV. Fordæmi og hættuleg rýrnun normanna

Þessi atburður endurspeglar víðtækari rýrnun á diplómatískum og lagalegum hömlum í stafrænni öld. Þjóðarleiðtogar hafa í auknum mæli notað persónulega eða óformlega vettvanga til að gefa út **opinberar ógnir**, án þess að fara í gegnum hefðbundin diplómatísk ferli.

Trump hefur áður gefið út árásargjarnar ógnir í gegnum Twitter, þar á meðal gegn Norður-Kóreu („eldur og brennisteinn“) og Íran („eins og fáir í sögunni hafa nokkru sinni þjáðst af“). Hins vegar **hefur þessi nýjasta yfirlýsing lyft ógninni frá leikrænum ýkjum upp í hernaðarlegt merki**. Hún **beinst að borgurum**, gefur til kynna **notkun vopna fjöldaeyðingar og krefst tafarlausrar hlýðni** undir ógn um gríðarlegt vald.

Niðurstaða: Brot á grein 2(4) og alvarlegt fordæmi

Færslan í umræðu — gefin út af sitjandi forseta Bandaríkjanna, æðsta herforingja stærsta herafla heims — felur í sér **skýrt brot á grein 2(4) í sáttmála Sp**. Hún **ógnar landhelgi Írans**, gefur til kynna beitingu **kjarnorkuvalds** og setur **milljónir borgara undir yfirvofandi hættu**.

Alþjóðasamfélagið, Sameinuðu þjóðirnar og lögfræðingar mega ekki líta á slíkar yfirlýsingar sem léttvægar eða orðræðukenndar. Ef þetta er látið óátalið, setur þetta hættulegt fordæmi: að **stafrænar stríðsyfirlýsingar** — huldar í orðalagi færslna — geti staðið utan marka alþjóðlegrar ábyrgðar.